

Wśród placówek świadczących w 2014 r. usługi z zakresu integracji społeczno-zawodowej wyraźnie dominowały warsztaty terapii zajęciowej. Liczba warsztatów była ponad 5 razy większa niż centrów integracji społecznej i 8 razy większa niż liczba zakładów aktywności zawodowej.

Taki dane 1 grudnia br. opublikował Główny Urząd Statystyczny. Wynika z nich, że w 2014 r. aktywną działalność prowadziło 125 centrów integracji społecznej (CIS), 88 zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) i 691 warsztatów terapii zajęciowej (WTZ). Spośród nich 3/4 zostało utworzonych przez podmioty non-profit, tj. stowarzyszenia, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe. Odbiorcami usług integracyjnych świadczonych w 2014 r. przez CIS-y, ZAZ-y i WTZ-y było około 38,5 tys. osób, z czego 78% stanowiły osoby z orzeczoną niepełnosprawnością.

Między 2013 r. a 2014 r. liczba placówek reintegracji społeczno-zawodowej zwiększyła się o 20 jednostek, tj. o 2%. W okresie 2005-2014 odnotowano wzrost o 230 placówek, co oznacza średnioroczny przyrost o 3%.

W politykach publicznych krajów Unii Europejskiej, w tym Polski, od wielu lat zwraca się uwagę na potrzebę przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Problem ten dotyka osób, których uczestnictwo w podstawowych wymiarach życia społecznego jest z różnych przyczyn ograniczone. Szczególnie istotny jest status tych osób na rynku pracy, ponieważ możliwość zarobkowania nie tylko wpływa na ich sytuację ekonomiczną, ale również tworzy warunki do pełnienia licznych ról społecznych. Usługi, których celem jest integracja lub reintegracja społeczno-zawodowa świadczą podmioty nowej gospodarki społecznej, a wśród nich funkcjonujące w polskim porządku prawnym od przeszło 10 lat centra integracji społecznej, a także od blisko 15 lat zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej.

CiSy – głównie w miastach

Jeśli chodzi o centra integracji społecznej, obyło ich 2 mniej niż rok wcześniej. Większość z nich, bo 86 prowadzonych było przez organizacje z sektora non-profit, 37 - przez jednostki samorządu terytorialnego, głównie gminy. Natomiast dwa aktywne CIS-y działały przy spółdzielniach socjalnych. Wśród 86 CIS-ów prowadzonych przez podmioty non-profit około 2/3 działało w ramach stowarzyszeń, co 4 jednostka prowadzona był przez fundację, a co 10 - przez społeczny podmiot wyznaniowy. Status organizacji pożytku publicznego posiadały 4 na 10 organizacji non-profit prowadzących CIS-y.

Struktura CIS-ów ze względu na rodzaj założyciela nie uległa znaczącej zmianie w porównaniu do 2013 r. W 2014 r. liczba CIS-ów samorządowych nie zmieniła się, liczba CIS-ów prowadzonych przez organizacje non-profit zmniejszyła się o 3, a prowadzonych przez spółdzielnie socjalne wzrosła z 1 do 2. Ze względu na to, że podmioty non-profit prowadzące CIS-y mogły prowadzić także inne rodzaje działalności warto sprawdzić, jaka działalność była przez nie wskazywana jako najważniejsza. W świetle danych z badań organizacji trzeciego sektora podmioty non-profit, w ramach których działały centra integracji społecznej najczęściej wskazywały, że najważniejszą dziedziną ich działalności była pomoc społeczna i humanitarna (43%) oraz rynek pracy i aktywizacja zawodowa (24%), rzadziej edukacja i wychowanie (12%). W 2014 r. średnio na jedno województwo przypadało blisko 8 centrów integracji społecznej. Najwięcej CIS-ów miało swoje siedziby w województwach: wielkopolskim (18), śląskim (14) i pomorskim (13). Natomiast najmniej było ich w województwach: opolskim (2), łódzkim (3) i kujawsko-pomorskim (4).

W trzech województwach wszystkie aktywne centra prowadzone były przez organizacje non-profit (łódzkie, małopolskie i zachodniopomorskie), a w trzech województwach liczba CIS-ów prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego przewyższyła liczbę podmiotów prowadzonych przez sektor non-profit (w dolnośląskim, lubelskim i podkarpackim). Rozmieszczenie terytorialne CIS-ów ze względu na rodzaj miejscowości, w jakiej miały swoją siedzibę, wskazuje na to, że najczęściej były one ulokowane w miastach – ponad 3/4 tego typu jednostek.

Najwięcej bezrobotnych

W 2014 r. odbiorcami działań centrów integracji społecznej było około 9,5 tys. osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Najczęściej uczestnikami zajęć z zakresu integracji społecznej i zawodowej były osoby długotrwale bezrobotne – stanowiły one 72% wszystkich podopiecznych CIS-ów. Ponad 10% beneficjentów korzystało ze wsparcia CIS-ów w związku z niepełnosprawnością. Nieco rzadziej uczestnikami zajęć były osoby uzależnione od alkoholu po przejściu leczenia odwykowego (6%) oraz bezdomni realizujący indywidualne programy wychodzenia z bezdomności (4%). Około 3% osób korzystających z CIS-ów stanowiły osoby zwalniane z zakładów karnych, mające trudności w integracji 10 20 30 17 34 51 10 34 44 60 0 Jednostki samorządu terytorialnego Sektor non-profit OGÓŁEM* miasta na prawach powiatu pozostałe miasta wieś 3 ze środowiskiem. Niewielki udział wśród beneficjentów CIS-ów miały osoby z chorobami psychicznymi, uzależnione od środków psychoaktywnych, które przeszły leczenie odwykowe, bądź uchodźcy realizujący program integracji (łącznie nieco ponad 1%). Choć liczba beneficjentów CIS-ów w stosunku do 2013 r. wzrosła o 2,5 tys. osób, to struktura osób korzystających z tej formy reintegracji społecznej pozostała zbliżona do tej sprzed roku.

Liczba uczestników CIS była silnie zróżnicowana między województwami – od 52 osób w województwie opolskim do 1473 w śląskim. Odnosząc liczbę uczestników CIS do ogólnej liczby osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy można zobrazować poziom zaspokojenia potrzeb na świadczone przez CIS-y usługi reintegracji zawodowej. Wskaźnik ten w skali kraju wyniósł 1,2% i również był zróżnicowany wojewódzko – od 0,2% w województwie mazowieckim i 0,3% w województwie opolskim do 4,3% w województwie lubuskim. W sprawozdaniach z działalności centrów integracji społecznej uwzględnia się 5 rodzajów usług świadczonych przez CIS-y w ramach reintegracji zawodowej i tyle samo w ramach reintegracji społecznej. W 2014 r. uczestnicy zajęć w centrach skorzystali łącznie 54 tys. razy z takich usług, czyli jeden uczestnik średnio brał udział w 6 rodzajach usług reintegracyjnych. Wskaźnik ten pozostał na takim samym poziomie co w roku poprzednim, ponieważ wzrostowi liczby usług udzielonych przez CIS-y o 15 tys. (39%) towarzyszył podobny procentowo wzrost liczby beneficjentów o 2,5 tys. osób (37%). W 2014 r. nieco więcej usług CIS-ów dotyczyło integracji zawodowej niż społecznej (odpowiednio 52% i 48%) i była to podobna proporcja jak w 2013 r. Wśród działań z zakresu reintegracji zawodowej najczęściej świadczone były usługi polegające na przekazywaniu uczestnikom ofert pracy (14% ogółu usług) oraz na organizowaniu szkoleń zawodowych (11%). Mniej rozpowszechnione były zajęcia z zakresu prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej (8%) oraz praktyki i staże zawodowe (6%). Pomoc obejmująca reintegrację społeczną najczęściej udzielana była w formie indywidualnych konsultacji psychologicznych lub terapeutycznych (13%) albo terapii grupowej 4 (8%). Podopieczni CIS-ów uczestniczyli także w zajęciach w ramach grup edukacyjnych (8%) oraz grup samopomocowych i grup wsparcia (5%).

Efekty działań

Spośród 4,4 tys. osób, które ukończyły prowadzone przez CIS-y zajęcia w 2014 r. 35% usamodzielnio się ekonomicznie, tzn. podjęło pracę zarobkową² (34%) albo uzyskało świadczenie emerytalne lub rentowe (1%). Byli beneficjenci CIS-ów najczęściej znajdowali zatrudnienie u pracodawcy spoza centrum (89% ogółu osób usamodzielnionych), w tym relatywnie rzadko zatrudnienie było wspierane finansowo przez powiatowe urzędy pracy (10%). Niektórzy podopieczni po zakończeniu zajęć w centrum stawali się jego pracownikami (6%), natomiast najmniej rozpowszechnione było rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach spółdzielni socjalnej (1%) lub jednoosobowo (1%). Warto odnotować, że ponad połowę (55%) wszystkich osób korzystających z usług centrów integracji społecznej w 2014 r. stanowiły kobiety. Natomiast ich udział wśród usamodzielnionych ekonomicznie absolwentów CIS-ów było nieco wyższy (59%). Dominowały one w większości dziedzin zatrudnienia po ukończeniu szkoleń w CIS, a najwyższy udział kobiet odnotowano wśród grupy uczestników, którzy zostali skierowani do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy – 65%.

ZAZy

Na koniec 2014 r. na terenie kraju działało 88 zakładów aktywności zawodowej⁴, tj. o 13 więcej niż rok wcześniej. Założycielami blisko 2/3 z nich były podmioty sektora non-profit, a pozostała 1/3 prowadzona była przez jednostki samorządu terytorialnego, tj. gminy lub powiaty. Ponadto dwa zakłady prowadzone były przez spółdzielnię socjalną. Pośród 58 zakładów działających w ramach sektora non-profit najczęściej organami prowadzącymi były stowarzyszenia (45), rzadziej - społeczne podmioty wyznaniowe (7) i fundacje (6). Ponadto 7 na 10 podmiotów non-profit prowadzących ZAZ-y posiadało status organizacji pożytku publicznego.

Pięć jednostek z sektora non-profit prowadziło po 2 zakłady aktywności zawodowej, a jeden podmiot miał w swoich strukturach 3 ZAZ-y. Główną dziedziną działalności statutowej wskazaną przez jednostkę non-profit prowadzącą ZAZ była pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo (41%). Dużo rzadziej organizacje te deklarowały jako podstawową aktywność w zakresie ochrony zdrowia (28%), a jeszcze rzadziej w zakresie edukacji i wychowania oraz badań naukowych (14%) a także rynku pracy i aktywizacji zawodowej (12%).

W 2014 r. na jedno województwo przypadało średnio po 5,5 zakładu aktywności zawodowej. Najliczniej ZAZ-y występowały w województwie podkarpackim (11), śląskim (10) i wielkopolskim (9), podczas gdy w województwie lubuskim nadal nie funkcjonowała żadna placówka tego typu. W ciągu ostatniego roku znacząco wzrosła liczba zakładów w województwie łódzkim - z 3 do 6 oraz warmińsko-mazurskim - z 5 do 7 oraz wspomnianym województwie podkarpackim z 8 do 11. Spółdzielnie socjalne 2 Jednostki samorządu terytorialnego 28 stowarzyszenia 45 fundacje 6 społeczne podmioty wyznaniowe 7 Sektor non-profit 58 6 W trzech województwach tj. mazowieckim, opolskim i zachodniopomorskim wszystkie zakłady aktywności zawodowej były prowadzone przez organizacje należące do sektora non-profit, podobnie jak w 2013 r. Z kolei w województwie pomorskim wszystkie działające zakłady aktywności zawodowej prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego, natomiast wyraźną przewagę ZAZ-ów samorządowych odnotowano na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego. Usługi omawianych placówek były niemal tak samo dostępne dla mieszkańców dużych i średnich miast, jak i osób ze wsi i małych miast. Na obszarze miast na prawach powiatu oraz innych miast zlokalizowanych było łącznie 57 zakładów, natomiast na wsi znajdowało się 31 jednostek.

Na koniec 2014 r. we wszystkich zakładach aktywności zawodowej zatrudnionych było 4,8 tys. osób, co odpowiadało blisko 3,4 tys. etatów przeliczeniowych. W porównaniu z rokiem poprzednim, zatrudnienie

w ZAZ-ach zwiększyło się o 0,7 tys. osób. Średnia liczba zatrudnionych w jednej placówce wyniosła 55 pracowników (o 1 osobę więcej niż przed rokiem), a uwzględniając wymiar czasu pracy - na jeden ZAZ przypadało średnio 38 pełnych etatów (o 1 etat więcej niż w 2013 r.). Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością stanowiły 75% zatrudnionych w ZAZ-ach. Pośród tej grupy liczącej 3,6 tys. pracowników największy (62%) udział miały osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności (ponad 2,2 tys.), następnie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności 1,3 tys.; tj. 37%, zaś najrzadziej w ZAZ-ach zatrudniano osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności (1%). Wśród pracowników ZAZ-ów ze stwierdzonymi niepełnosprawnościami 60% stanowiły osoby mające choroby psychiczne, a 7% - niewidome. Udział pracowników ZAZ z orzeczoną niepełnosprawnością wśród niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędach pracy jako bezrobotni wynosił 3,3% i był różnicowany ze względu na województwo. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie podkarpackim (6,4%), a następnie wielkopolskim (5,6%). Najniższy poziom wskaźnik ten przyjmował dla województw łódzkiego i podlaskiego (1,4%).

WTZY

Na koniec 2014 r. aktywną działalność prowadziło 691 warsztatów terapii zajęciowej, tj. o 9 więcej niż przed rokiem. Najczęściej organizatorami tego rodzaju jednostek były podmioty sektora non-profit – w skali kraju prowadziły one łącznie 77% warsztatów. Dalsze 18% warsztatów działało w ramach sektora publicznego, a przede wszystkim w ramach jednostek samorządu terytorialnego i instytucji im podległych. Wśród nielicznej grupy warsztatów prowadzonych przez inne typy podmiotów (4%) najczęściej działało w ramach spółdzielni socjalnych (3%). Zbiorowość podmiotów sektora non-profit, będących organizatorami warsztatów terapii zajęciowej składała się z 438 organizacji prowadzących łącznie 534 warsztaty. Organizacje te to przede wszystkim stowarzyszenia (329), a następnie społeczne podmioty wyznaniowe (54) i fundacje (55). Spośród wszystkich podmiotów non-profit, które były organizatorami warsztatów, niemal 65% posiadało status organizacji pożytku publicznego. Podmioty non-profit prowadzące WTZ-y najczęściej jako główną dziedzinę swojej działalności wskazywały pomoc społeczną i humanitarną (63%), rzadziej ochronę zdrowia (19%) oraz edukację i wychowanie, badania naukowe (11%).

W 2014 r. najczęściej warsztatów terapii zajęciowej miało swoje siedziby w województwie wielkopolskim (12%) oraz mazowieckim (11%). Województwa, w których działało najmniej warsztatów to opolskie (2%) i lubuskie (3%) oraz podlaskie, świętokrzyskie i zachodniopomorskie (po 4%). Średnio na jedno województwo przypadały 43 takie placówki. Choć w większości województw dominowały WTZ-y prowadzone przez podmioty trzeciego sektora, to ich udział był jednak różnicowany – od 42% w województwie lubuskim do 89% w województwie pomorskim i 87% w województwie opolskim. W województwie lubuskim udział podmiotów non-profit oraz sektora publicznego był jednakowy (42%). Struktura warsztatów terapii zajęciowej ze względu na rodzaj miejscowości, w której WTZ-y miały swoją siedzibę, była dość wyrównana – 28% placówek ulokowanych było w miastach na prawach powiatu, 44% w pozostałych miastach, a 28% - na wsi.

Korzystały osoby niepełnosprawne

W 2014 r. z zajęć w warsztatach terapii zajęciowej skorzystało 25,4 tys. osób z orzeczoną niepełnosprawnością – liczba ta stanowiła 0,5% ogólnej liczby niepełnosprawnych w kraju i było to o 0,7 tys. osób więcej niż w roku poprzednim. Najwięcej beneficjentów zadeklarowały WTZ-y znajdujące się w województwie wielkopolskim (11% z ogólnej liczby beneficjentów), a następnie w śląskim,

W integracji społeczno-zawodowej dominują WTZY

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: niedziela, 06, grudzień 2015 23:00

Sylwia Cyrankiewicz-Gortyńska

Odsłony: 1533

mazowieckim i małopolskim (po 10%), najmniej zaś - z województwa opolskiego (2%) oraz lubuskiego i podlaskiego (po 3%). Wśród uczestników WTZ-ów, podobnie jak rok wcześniej, 45% stanowiły kobiety. W żadnym województwie udział kobiet nie osiągnął połowy liczby beneficjentów - największy udział uczestniczek warsztatów wśród wszystkich beneficjentów wystąpił w województwie wielkopolskim i dolnośląskim (po 48%) oraz podkarpackim i kujawsko-pomorskim (po 47%), a najmniejszy w świętokrzyskim (41%) oraz lubelskim i śląskim (po 43%).

Uczestnikami warsztatów rzadko były osoby w wieku 16-18 lat. Tak jak w 2013 r. stanowiły one jedynie 3% wszystkich osób korzystających z warsztatów. Jedynie w przypadku 4 województw liczba zadeklarowanych tak młodych uczestników przekroczyła 50 osób. Na tle innych województw wyróżniało się województwo śląskie, gdzie osoby nieletnie stanowiły 8% ogólnej liczby uczestników WTZ-ów z tego województwa.

Źródło: www.sat.gov.pl